

אהרן 15 שנה

דרור יהב

תנועת התשובה מונה כבר מאות אלפי אנשים והגיע הזמן לברר לאן הולכים • שני בעלי תשובה מוכרים – הרב עופר גיסין, חסיד ברסלב, והרב דן טיומקין, בוגר ישיבת סלבודקה הליטאית, הקימו את ארגון "מענה" להדרכה וטיפול במשברים ששוכנים מתחת לפני השטח בקרב בעלי תשובה • על בעיות פרנסה, שליחות היסטורית ואיך הגיעה הרכבת לספר הזוהר – שיחה מרתקת על פריצות-דרך בדרך לגאולה

כמה שנים, עם אישה וילדים, אדם כזה מוצא את עצמו פתאום בלי מקור פרנסה, בלי הכשרה מקצועית, וזה מרחיק ומייאש אותו מלימוד התורה ומעבודת ה'. חיברתי ספר שלם על נושא הפרנסה. זה מדהים, אבל היינו צריכים לשכנע באינספור ציטוטים מספריהם של כל גדולי ישראל במהלך הדורות על חשיבות הפרנסה כחלק מעבודת ה'.

"חשוב להדגיש שלרוב זה לא נובע מעצלות. בעלי תשובה הם פעמים רבות אנשים שהלכו אחרי האידיאלים שלהם עם כוחות גדולים ועם רצון להשיג את האמת. דווקא בגלל הרצון הזה, בגלל ריבוי האורות, נשכחים לעתים הרבדים הנמוכים יותר של המציאות, אך הם קריטיים ביותר. אם אדם לומד תורה בצורה מעוותת, התורה לא תקום ותגיד לו: אתה לומד אותי לא נכון. אבל בענייני המשפחה התנהלות שגויה מיד טופחת על פניו.

"במשך שנים העולם החרדי והדתי שירר לבעלי התשובה שהם צריכים להיות 'כמונו', ולנסות להתאים את עצמם לחברה הקיימת. הם בעצם מחקו לחלוטין את הזהות הקודמת שלהם, את כל אותו 'מנוע חיפוש' שהביא אותם אל עולם התשובה. אך האמת היא שצריך לקחת את כל האיכויות והכישורונות שיש באדם ולהוציא אותם. בעלי תשובה רבים התפרסמו בתחום האמנות, למשל, ויש אחרים שהצליחו גם בתחומים שהם קצת פחות נוצצים".

זיהינו שיש משבר כמעט הכרחי אחרי חמש עשרה שנה. משהו קורה. בעלי תשובה קופצים למים ולא עוצרים לשאול לאן אני הולך, מה אני עושה כאן בכלל והאם זה מה שרציתי. במצב הזה אדם זקוק לכלים תורניים שיאפשרו לו להתמודד עם הבעיות והקשיים, ניו אייג' ופסיכולוגיה מערבית אינם מספיקים. לנשים בעלות תשובה יש תוספת אתגרים מתוך האימהות, וגם הן צריכות התייחסות ועזרה".

לצורך זה קם ארגון "מענה", שעוסק בהסברה והדרכה מאוזנת לבעלי תשובה. "אנחנו זוכים לחיזוקים רבים מרבנים גדולים מכל המגזרים, גם הם מזהים את הצורך הזה ומעודדים אותנו", אומר הרב גיסין. "מטרתנו היא לא רק לעזור בפתרון משברים אלא לגבש יחד עם אחרים חזון חדש שיעמיד את בעלי התשובה במקום הראוי להם במערך הכללי של עם ישראל".

זאת לא עצלות

באילו בעיות מדובר, ומה מיוחד בהן אצל בעלי תשובה?

הרב טיומקין: "ישנם שלושה תחומים עיקריים: שלום בית, פרנסה וחינוך ילדים. אלו תחומים מועדים לפורענות בקרב כל משפחה, אבל זיהינו שאצל בעלי תשובה אלה נושאים רגישים ביותר, שלרוב סובלים ממאפיינים דומים. ניקח את נושא הפרנסה למשל. בעלי תשובה, כאנשים בעלי חסך מצד אחד וצימאון רוחני אדיר מצד שני, רוצים רק ללמוד תורה. אחרי

על פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ישנם כמאתיים אלף בעלי תשובה בישראל. זה מספר מדהים! אין כמעט אדם שלא מכיר קרוב משפחה או חבר שחזר בתשובה", אומר הרב עופר גיסין (55). "מרבית הארגונים העוסקים בתשובה מתמקדים בחלק הראשון של התהליך - קירוב. אך מה קורה בהמשך התהליך הארוך והמורכב הזה? תהליך החזרה בתשובה כולל לא רק לימוד הלכות וחבישת כיפה, אלא גם תהליכים נפשיים וחברתיים לא פשוטים, שגורמים למשברים אישיים ומשפחתיים כאחד".

"על פני השטח נראה שכל אחד מוצא לעצמו את הדרך ונשמע בתוך סביבה או קהילה מסוימת - ליטאי, ברסלב, חב"ד וכל האחרים", ממשיך הרב דן טיומקין (38), מחבר הספר "במקום שבעלי תשובה עומדים". "בעלי התשובה מנסים להיטמע, ולא מעוניינים לזהות את עצמם בתור מגזר נפרד. ואז, כשחולפות כמה שנים, מתגלות הבעיות".

"יש לנו כבר נוהל קבוע", מספר הרב גיסין, "מתקשר אלינו בעל תשובה בסביבות גיל הארבעים ומספר על קושי נפשי, משבר בעבודת ה'. כשאנחנו שואלים אותו: 'נכון שחזרת בתשובה לפני חמש עשרה שנה?' הוא נשאר המום בצד השני של הטלפון, 'איך ידעת?'".

ובאמת, איך ידעת?

"אחרי עשרות שנים של ניסיון בעולם התשובה,

מימין: הרב דן טומקין משמאל: הרב עופר גיסין

יש בעלי תשובה ליטאים, חסידים ורתיים לאומיים. כל אחד הוא משהו שונה לגמרי, האם יש להם מאפיינים משותפים?

הרב גיסין: "כל מי שחזר בתשובה עשה קפיצה, מהלך אמיץ, שזה כבר הופך אותו לאדם מיוחד, והוא מנסה להשתלב בחברה בה רוב האנשים הם אנשים רגילים, כמו בכל חברה. זה המכנה המשותף בין כל בעלי התשובה מכל הזרמים, וזה מתבטא בסופו של דבר בבעיות זהות. להתקרב לה' זה לא רק תהליך רוחני, זה גם תהליך חברתי. אתה צריך להשתלב בבית כנסת, במוסדות חינוך, בשידוכים, וזה חלק בלתי נפרד מהעולם היהודי. חוסר ההשתלבות הפנימי והחיצוני מקרין אחר כך בצורה מזיקה גם על עבודת ה' ועל כל המצב הרוחני והנפשי.

"על מנת לטפל בבעיה משורשה, אנחנו עוסקים בפעילות ענפה של הסברה באינטרנט, בסדנאות ובאיחוד כוחות עם כל הארגונים שעוסקים בתחום. לשמחתנו מצאנו ידיד ותומך, הרב יצחק נריה מקרן 'אהבת חסד', שלקח על עצמו לייסד איתנו את המרכז, והוא עוזר ומסייע לנו בעצה ובתמיכה כספית בפעילות שלנו."

לוקח זמן לבנות הרמוניה

איך פותרים את המשברים?

הרב טיומקין: "קשה לספק מתכון פשוטי. בני אדם הם יצורים מורכבים. אבל אין ספק שפתרון אמיתי יכול לצמוח רק כאשר דואגים ליצור שמחה אמיתית בחיים, כל אחד עם עצמו, עם אשתו וילדיו, וכמו כן לדאוג לרמת חיים תקינה ללא דקדוקי עניות. במקביל כל אחד צריך לייצר לעצמו קשר אישי אמיתי עם לימוד התורה שלו."

גיסין: "בהקשר החברתי, אחד הדברים שזיהינו הוא הכוח החיובי של קהילות עצמאיות לבעלי תשובה. בשנים האחרונות זה אכן תפס תאוצה בעידודם של רבנים רבים, כמו הרב וולבה זצ"ל והאדמו"ר מביאלה שליט"א. אין כאן כוונה להתנתק מהעולם החרדי והרתי, אלא ליצור מסגרת שתאפשר לבעלי התשובה להשתייך לפסיפס המגוון של קהילות בעולם האמוני מבלי לאבד את הגוון העצמי שלהם. קהילות כאלה, עם מוסדות חינוך עצמאיים, יהיו לטובת כולם. בעלי התשובה יוכלו למצוא את הדרך המיוחדת שלהם בעבודת ה', וחיכוכים רבים יימנעו. לאלה שאין להם אפשרות לעבור לקהילות ביישובים קטנים, אנחנו מנסים כרגע להגדיר דרך להקמת קהילות עירוניות."

למה להפריד את בעלי התשובה בכוח? לא תתגודדו? זו מצווה מהתורה.

הרב טיומקין: "בעלי תשובה הם חברת המהגרים לכל דבר. בארצות הברית, חברת המהגרים הגדולה בעולם, נעשו מחקרים רבים על זהות, ובהם התברר שיש חמישה שלבים אצל כל מהגר: בהתחלה, יש איזו מין אופוריה מהחברה

החדשה, הכל נראה טוב ויש אפס הזדהות עם החברה הישנה. מאוחר יותר מופיעות גם הבעיות, ובשלב השלישי המהגר כבר יוצא נגד החברה החדשה, ומחפש כיצד להתחבר עם החברה הקודמת. בשלב הרביעי חלה התפכחות, עד שמגיע השלב החמישי שבו הוא חי בהרמוניה עם שתי הזהויות ויוצר שילוב בריא בין שתי התרבויות.

"אנחנו לא יכולים לשכוח את מי שהיינו. קשרים, ערכים, אידיאולוגיות וחוויות שצברנו במהלך השנים נשארים איתנו. צריך לדעת איך לברר אותם, איך לקחת את הטוב מהעבר ולשחרר את השאר. בדרך כלל בעלי תשובה מתחברים ממילא עם בעלי תשובה אחרים, אנחנו טוענים שצריך לברר איך עושים את זה באופן יזום ויעיל שיתרום לפרט ולכלל."

"בעלי תשובה הם חברת מהגרים לכל דבר. נעשו בארצות הברית מחקרים רבים על זהות, ובהם התברר שיש חמישה שלבים אצל כל מהגר, בהתחלה יש אופוריה"

הרב גיסין: "בתור חסיד ברסלב אני חייב להעיר משהו. נוצר רושם כאילו שברסלב זה רק ביטול הגשמיים ושאיין עולם הזה. אבל בשיחות הר"ן אות נ"א אומר רבי נחמן: 'הפקרות, דהיינו מי שמפקיר כל עסקי עולם הזה מכל וכל ועוסק רק בעבודת ה', שזהו אצל העולם. הפקרות, גם זה אין צריכים, כי יכולים להיות איש כשר בלי הפקרות'. במילים אחרות, להתעלם מסדר חיים אנושי ונורמלי, זה מיותר ובלתי נצרך. בשביל עבודת ה' צריכים לא הפקרות כי אם ישוב הדעת. רואים את זה היטב בכל חסידות אצל זקני החסידים. כמה הם מיושבים בדעתם,

"בשנת ת"ר נפתחו מעיינות החכמה, והגויים חטפו את זה... ולאחר מלחמת יום הכיפורים נפתחו מעיינות התשובה, והחילונים חטפו את זה..."

מסודרים, כולם עבדו, ואף על פי כן ואולי דווקא בגלל זה הם שקועים כל כך בעבודת ה'."

לעלות על הרכבת

הרב גיסין: "בספר הזוהר (פרשת וירא דף ק"ז) כתוב שבשנת ת"ר יפתחו שערי החכמה, אבל שום דבר משמעותי לא קרה בשנה הזו בעולם היהודי. בדעיבר התגלה שבשנה זו (1840) הושלם התהליך שנקרא 'המהפכה התעשייתית', בין השאר בהמצאת הרכבת. באופן היסטורי התהליך הזה הוביל להתפתחות הטכנולוגיה והידע בענייני החולין. אומרים על כך בשם האדמו"ר הלב שמחה מגור, שבשנת ת"ר נפתחו מעיינות החכמה – והגויים חטפו את זה... ובשנת תשל"ד (לאחר מלחמת יום הכיפורים) נפתחו מעיינות התשובה, והחילונים חטפו את זה... תנועת התשובה היא תנועה היסטורית אדירה, שאמורה לפרוץ דרך חדשה בעולם היהדות. במקום להתמקד אך ורק בהתערות והתאמה לחברה החרדית והדתית, בעלי התשובה צריכים גם להתמקד ביעוד שהקדוש ברוך הוא נתן להם, ולקחת חלק בתהליך התשובה והגאולה של כל העם. בלי לסדר את עצמנו קודם מבחינה אישית, משפחתית וחברתית, לא נוכל לעשות זאת."